

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Макро- та мікроекономіка

Назва

Галузь знань D Бізнес, адміністрування та право
Спеціальність D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Рівень вищої освіти – Перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма – Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Шифр дисципліни – ОЗП.09 **Обсяг дисципліни** – 4 кредитів ЄКТС
Мова навчання українська
Статус дисципліни: обов'язкова (загальної підготовки)
Факультет – Управління, адміністрування та туризму
Кафедра – Економічної теорії, підприємництва та торгівлі

Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Загальний обсяг		Кількість годин						Курсовий проєкт	Курсова робота	Форма семестрового контролю	
			Кредити ЄКТС	Години	Разом	Аудиторні заняття				Самостійна робота, у т.ч. ІРС			Залік	Іспит
						Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття					
Д	1	1	4	120	50	16		34		70				+
З	1	1	4	120	12	4		8		108				+

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» за спеціальністю D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Робоча програма складена Шовт д-р. екон. наук, проф Лариса ЛЮБОХИНЕЦЬ

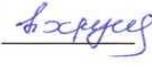
Схвалена на засіданні кафедри Економічної теорії, підприємництва та торгівлі

Протокол від 16.06.2025 р. № 15 Зав. кафедри Шовт Лариса ЛЮБОХИНЕЦЬ

Робоча програма розглянута та схвалена вченою радою факультету управління, адміністрування та туризму

Голова вченої ради факультету Свгеній РУДНІЧЕНКО

2 ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Посада	Назва факультету	Підпис	Ініціали, прізвище
Завідувач кафедри фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку д-р. екон. наук, проф.	Факультет економіки і управління		Ніла ХРУЩ
Гарант освітньо-професійної програми, канд. екон. наук, доц.	Факультет економіки і управління		Леся МАТВІЙЧУК
Декан	Факультет економіки і управління		Віталій КАРПЕНКО

3 ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Сучасні реалії глобалізації, соціалізації, інтелектуалізації та інформатизації суспільного життя породжують потребу розвитку економічного знання, всебічному осмисленню економічних процесів як визначальної складової людського життя як на мікроекономічному, так і макроекономічному рівнях. Вивчення мікро- та макроекономіки сприяє формуванню у студентів актуальних економічних знань та озброєнню їх теоретичними інструментами прийняття ефективних та обґрунтованих рішень у професійній діяльності майбутніх фахівців. Макро- та мікроекономіка є складовою економічної теорії, яка формує у студентів економічних спеціальностей базові теоретичні та практичні знання про механізм функціонування економічної системи та її суб'єктів, розвиток громадянського суспільства через узагальнюючі категорії ринкової економіки та державного регулювання.

Дисципліна «Макро- та мікроекономіка» є однією із обов'язкових дисциплін загальної підготовки і займає важливе місце у підготовці здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, очної (денної) (далі – денної) та заочної форм здобуття вищої освіти, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» в межах спеціальності D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок».

Препреквізити: ОЗП.01 Політична економія та громадянське суспільство; ОЗП.02 Вища та прикладна математика; ОЗП.03 Економічна інформатика

Постпреквізити: ОФП.04 Банківська система; ОФП.08 Фінанси підприємств; ОФП.13 Бюджетна система та казначейське обслуговування бюджетів; ОФП.16 Фінансовий ринок; ОФП.17 Фондовий ринок.

Відповідно до освітньої програми «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» дисципліна має забезпечити:

- **загальні та фахові компетентності:** Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи та страхування або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності (ІК); здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК.01); здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК.02); здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК.08); здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК.13); здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища (ФК.01); здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач (ФК.04);

- **програмні результати навчання:** знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем (ПРН01); застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач (ПРН06); ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем (ПРН10); володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів (ПРН13); вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів (ПРН14); застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати (ПРН16); демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні (ПРН18); розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави (ПРН21)

Мета дисципліни. Формування ринково орієнтованого економічного світогляду, знань і набуття навичок застосування механізмів прийняття оптимальних господарських рішень окремими економічними суб'єктами; формування теоретичних знань, умінь та практичних навичок у галузі мікро- та макроекономіки.

Предмет дисципліни. Закономірності та механізм функціонування суб'єктів національної економіки на основі поєднання інструментів ринкового та державного регулювання економічних процесів в умовах невизначеності та поглиблення глобальних викликів.

Завдання дисципліни. Формування загальних та фахових компетентностей щодо розуміння проблем функціонування сучасної економіки на макро- та мікроекономічних рівнях, застосування теоретичного інструментарію механізму ринкового саморегулювання та державної економічної політики у практичній діяльності.

Результати навчання. Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, має: **знати та розуміти** економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем; **ідентифікувати** джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, **збирати та аналізувати** необхідну фінансово-економічну інформацію, **розраховувати** показники, що характеризують стан фінансових систем та національної економіки в цілому; **володіти** загальнонауковими та спеціальними методами дослідження економічних процесів; **вміти** абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів; **застосовувати** набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати на макро- та мікроекономічних рівнях; **демонструвати** базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні; **розуміти** вимоги до діяльності за фахом, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави; **оцінювати** ефективності використання інструментів економічної політики держави.

4 СТРУКТУРА ЗАЛІКОВИХ КРЕДИТІВ ДИСЦИПЛІНИ

Назва розділу (теми)	Кількість годин, відведених на						
	Денна форма			Заочна форма			
	Лекції	Практичні заняття	СРС	Лекції	Практичні заняття	СРС	
1 Предмет та методологія економічного аналізу на макро- та мікрорівнях	-	2	4	2	2	6	
2 Ринкові попит та пропозиція: суть, еластичність та ринкова рівновага	2	4	5			8	
3 Сукупний попит та скупна пропозиція: суть, фактори, взаємодія		2	4			6	
4 Теорія поведінки споживача	2	2	4		2	2	6
5 Теорія виробництва і витрат		2	4				8
6 Ринок досконалої конкуренції	2	2	4				6
7 Монопольний ринок		2	4				8
8 Фірми на ринку монополістичної конкуренції	2	2	4				6
9 Ринок олігополії		2	5				8
10 Макроекономічні показники в системі національних рахунків	2	2	4	2	2	6	
11 Споживання, заощадження та інвестиції в макроекономічному аналізі		2	5			6	
12 Сукупні видатки та рівноважний ВВП. Моделі макроекономічної рівноваги.	2	2	5			8	
13 Грошовий ринок та монетарна політика держави	2	2	5			6	
14 Фіскальна політика в макроекономічному регулюванні		2	4	2	2	6	
15 Макроекономічна нестабільність. Безробіття та інфляція	2	2	5			8	
16 Довгострокове економічне зростання та економічний розвиток		2	4			6	
Разом години за семестр	16	34	70	4	8	108	

5 ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1 Зміст лекційного курсу

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	К-ть год.
-	Предмет та методологія економічного аналізу на макро- та мікрорівнях Предмет та завдання макро- та мікроекономічного аналізу. Макроекономіка і мікроекономіка як складові сучасної економічної теорії. Економічні відносини на макро- та мікрорівнях. Взаємозв'язок макро- і мікроекономіки. Суб'єкти та об'єкти економічних відносин. Види виробничих ресурсів. Модель кругообігу ресурсів, продуктів і доходів. Проблема обмеженості ресурсів та необхідність економічного вибору. Економічна ефективність. Модель і крива виробничих можливостей та їх аналітичне значення. Методологія економічного аналізу. Позитивний та нормативний аналіз. Становлення та розвиток макро- і мікроекономіки. Основні макроекономічні та мікроекономічні теорії сучасної світової економічної думки Літ.: [1 с.10-29; 2 с.4-14; 3 с.5-17; 4 с.5-15; 5 с.9-31; 6 с.11-32; 7 с.10-35; 8; 9; 10; 11; 13; 16]	-
1	Ринкові попит та пропозиція: суть, еластичність та ринкова рівновага Ринковий попит: сутність, фактори формування, функція попиту, закон попиту та винятки з нього. Ринкова пропозиція: економічна сутність, функція пропозиції, фактори впливу, закон пропозиції. Ринкова рівновага та її характеристики. Стійкість і динамічність ринкової рівноваги. Павутиноподібна модель ринкової рівноваги. Порівняльна статика ринку. Рівновага в миттєвому, короткостроковому та довгостроковому періодах. Державне регулювання ринкового ціноутворення та його економічні наслідки. Порівняльний аналіз пропозиції приватного і державного секторів. Часткова та загальна рівновага. Взаємозв'язок і взаємозамінність ринків. Концепція еластичності економічних показників. Цінова еластичність попиту та її види. Еластичність попиту за доходом: типи, фактори та практичне застосування. Перехресна еластичність попиту та її економічна інтерпретація. Еластичність пропозиції. Еластичність пропозиції у короткостроковому та довгостроковому періодах. Практичне значення теорії еластичності попиту і пропозиції для економічного аналізу та економічної політики. Літ.: [3 с.35-61; 4 с.15-64; 5 с.59-94; 6 с.33-72; 7 с.68-87; 8; 9; 10; 13; 16] Сукупний попит та сукупна пропозиція: суть, фактори, взаємодія Сутність сукупного попиту і його відмінність від ринкового попиту: суть, фактори впливу, крива сукупного попиту. Сукупна пропозиція та модифікація кривої сукупної пропозиції. Сучасні теорії сукупної пропозиції. Рівновага сукупного попиту та сукупної пропозиції. Ефект храповика. Літ.: [1 с.107-120; 2 с.26-41; 3 с.150-156; 8; 9; 10; 16]	2
2	Теорія поведінки споживача Корисність в економічній теорії та проблема її виміру. Функція корисності. Перший і другий закони Госсена. Ординалістська теорія поведінки споживача. Споживчий надлишок. Криві байдужості та їх властивості. Карта кривих байдужості. Бюджетне обмеження споживача. Бюджетна лінія, її формула та графічне зображення. Ламана бюджетна лінія. Вплив зміни доходу на бюджетну лінію та структуру споживання. Оптимум і рівновага споживача. Внутрішня та кутова рівновага. Реакція споживача на зміну доходу. Крива «доход–споживання». Крива Енгеля та закон Енгеля. Інтерпретація кривої Енгеля Торнквістом. Реакція споживача на зміну ціни. Крива «ціна–споживання». Побудова кривої попиту. Ефект заміщення та ефект доходу. Товар Гіффена і парадокс Гіффена. Ефекти доходу і заміщення за Слуцьким та Хіксом. Рівняння Слуцького Літ.: [3 с.17-28; 4 с.64-80; 5 с.31-55; 6 с.73-102; 11; 16] Теорія виробництва і витрат Виробнича функція: сутність, властивості та види. Сукупний, середній та граничний продукт. Закон спадної граничної продуктивності змінного фактора виробництва. Ізокванта та гранична норма технічного заміщення. Ламана ізокванта. Ізокоста: сутність, графічне та алгебраїчне подання. Рівновага виробника та її економічна, графічна й алгебраїчна інтерпретація. Крива «шлях розвитку». Ефект масштабу виробництва: постійна, спадна та зростаюча віддача від масштабу. Причини позитивного та негативного ефекту масштабу. Витрати виробництва: сутність, структура та класифікація. Витрати у короткостроковому та довгостроковому періодах. Виручка і прибуток. Загальна, середня та гранична виручка. Прибуток як кінцевий результат діяльності підприємства. Правило максимізації прибутку. Літ.: [3 с.68-84; 4 с. 80-120; 5 с.97-144; 6 с. 102-133; 7 с.134-148; 11; 14; 16]	2
3	Ринок досконалої конкуренції Ознаки та умови досконалої конкуренції. Основні правила функціонування ринкових структур. Попит на продукцію фірми в умовах досконалої конкуренції. Поведінка підприємства у короткостроковому періоді: максимізація прибутку, мінімізація збитків, умови закриття фірми. Рівновага фірми у короткостроковому періоді та її варіанти. Пропозиція фірми у короткостроковому та довгостроковому періодах. Аналіз фірми в довгостроковому періоді. Рівновага галузі у довгостроковому періоді. Ефективність ринку досконалої конкуренції. Переваги та недоліки досконалої конкуренції Літ.: [3 с.93-101; 4 с. 120-143; 5 с.161-188; 6 с. 135-150; 7 с.149-158; 11; 16]	2

	Монопольний ринок Ринок чистої монополії та його характерні риси. Ознаки чистої монополії. Бар'єри входу до монопольного ринку. Попит і дохід фірми-монополіста. Види монополій. Максимізація прибутку в умовах монополії. Збитки монополіста. Показники монопольної влади: індекс Лернера та індекс Херфіндала–Хіршмана. Монопольний ринок у короткостроковому та довгостроковому періодах. Принципи монопольного ціноутворення. Цінова дискримінація. Особливості функціонування монополізованих ринків. Суспільні втрати від монополії. Антимонопольне законодавство та обмеження монопольної влади. Модель монополії. Крива пропозиції для монополії. Соціальна ціна монополії. Літ.: [3 с.101-109; 5 с.188-218; 6 с.150-168; 7 с.158-183; 11; 16]	
4	Фірми на ринку монополістичної конкуренції Монопольна конкуренція: сутність, умови виникнення та характерні риси. Попит на продукцію фірми в умовах монополістичної конкуренції. Формування ціни та обсягів випуску. Короткострокова рівновага фірми. Довгострокова рівновага фірми. Надлишкові потужності. Збиткова монополістично-конкурентна фірма. Нецінова конкуренція. Реклама та витрати реалізації. Літ.: [3 с.109-111; 5 с.249-263; 6 с.168-180; 7 с.184-192; 11; 16] Ринок олігополії Олігополія: економічна сутність, характерні ознаки та причини виникнення. Цінова конкуренція в умовах олігополії. Модель дуополії Курно: договірна та конкурентна рівновага. Моделі олігополістичного ціноутворення. Цінові війни. Олігополія в контексті теорії ігор. Дилема ув'язнених як приклад некооперативної гри з ненульовою сумою. Ламана крива попиту та негнучкість цін. Картелі, теорія змови, картельні союзи. Умови та чинники формування картелю. Показники монопольної влади. Ціноутворення за принципом «витрати плюс». Модель рівноваги олігополії. Криві реагування. Оптимум за Нешем. Модель Бертрана. Ефективність та соціально-економічні наслідки олігополії Літ.: [3 с.111-113; 5 с.219-248; 6 с.181-209; 7 с.192-199; 11; 16]	2
5	Макроекономічні показники в системі національних рахунків. Система національних рахунків як нормативна база макроекономічного рахівництва. Методологічні принципи побудови системи національних рахунків. Основні макроекономічні показники та методи їх визначення. Валовий внутрішній продукт і валовий національний продукт, їх економічна сутність та відмінності. Методи обчислення ВВП. Індeksi в макроекономічному аналізі. Номінальний та реальний ВВП. Дефлятор ВВП та його аналітичне значення. Літ.: [1 с.48-80; 2 с.15-23; 3 с.120-131; 4 с.143-155; 7 с.220-226; 8; 9; 10; 16] Споживання, заощадження та інвестиції в макроекономічному аналізі Функції споживання та заощадження в макроекономічному аналізі. Середня та гранична схильність до споживання і заощадження. Сучасні теорії споживання та їх еволюція. Інвестиційна функція та фактори її визначення. Взаємозв'язок інвестицій і заощаджень у класичній та кейнсіанській теоріях. Похідні інвестицій та їх економічний аналіз. Парадокс ощадливості. Мультиплікатор інвестицій та мультиплікаційні ефекти. Модель акселератора. Взаємодія мультиплікатора та акселератора. Мультиплікатор відкритої економіки. Літ.: [1 с.88-107; 2 с.83-106; 3 с.144-150; 8; 9; 10; 16]	2
6	Сукупні видатки та рівноважний ВВП. Моделі макроекономічної рівноваги. Макроекономічна рівновага національного ринку та її аналіз. Модель загальної рівноваги Леона Вальраса. Модель В.Леонт'єва «Міжгалузевого балансу» та її практичне використання Сукупні видатки і рівноважний ВВП. Фактичні та заплановані витрати. Модель «кейнсіанський хрест». Умови рівноваги закритої моделі ринку без державного втручання та відкритої моделі ринку з урахуванням діяльності держави. Рецесійний та інфляційний розриви. Графік Хікса–Хансена для ринку товарів та платних послуг – крива IS. Літ.: [1 с.135-148; 2 с.108-119; 3 с.156-160; 4 с.171-178; 6 с.319-377; 8; 9; 10; 16]	2
7	Грошовий ринок та монетарна політика держави Структура сучасної грошово-кредитної системи. Механізм функціонування грошового ринку. Грошова маса та грошова база. Теорії попиту на гроші. Операційний і спекулятивний попит на гроші. Грошова пропозиція та інструменти грошово-кредитної політики. Модель рівноваги грошового ринку MD–MS. Модель Хікса–Хансена для ринку грошей і цінних паперів. Крива LM. Загальна рівновага товарного і грошового ринків. Модель IS–LM. Інвестиційна пастка та пастка ліквідності. Модель рівноваги трьох ринків Манделла–Флемінга: товарного, грошового та світового. Літ.: [1 с.120-135, 149-163; 2 с.42-52, 165-174; 3 с.175-181; 7 с.264-293; 8; 9; 10; 16] Фіскальна політика в макроекономічному регулюванні. Фіскальна політика та її види. Інструменти фіскальної політики. Автоматична фіскальна політика та її стабілізаційна роль. Ефект гальмування автоматичної фіскальної політики. Необхідність доповнення автоматичних стабілізаторів дискреційною політикою. Дискреційна фіскальна політика. Граничний коефіцієнт податків. Складний мультиплікатор витратків.	2

	Мультиплікатор податків. Мультиплікатор збалансованого бюджету. Фіскальна політика з урахуванням пропозиції. Стимулююча податкова політика та її бюджетні наслідки. Крива Лаффера. Державний бюджет і бюджетний дефіцит. Причини виникнення та економічні наслідки дефіциту бюджету. Концепції збалансування державного бюджету. Державний борг, його види та економічні наслідки. Ефект витіснення. Управління державним боргом. Літ.: [1 с.232-245; 2 с.156-164; 7 с.239-264, 293-316; 8; 9; 10; 16]	
8	Макроекономічна нестабільність. Безробіття та інфляція Макроекономічна нестабільність та її прояви. Економічні цикли та циклічні коливання, їх види та фази. Теоретичні моделі ділового циклу Дж. М. Кейнса. Модель Самуельсона–Хікса. Теорія ділового циклу Н. Калдора. Гнучкі ціни та модель реального ділового циклу. Державне антициклічне регулювання. Суперечності та обмеження антициклічної економічної політики. Зайнятість і безробіття. Безробіття: його сутність та види. Види безробіття: фрикційне, структурне, циклічне, природне. Закон та крива Оукена. Економічні та соціальні наслідки безробіття. Ринок робочої сили. Попит на робочу силу. Пропозиція робочої сили. Умови рівноваги на ринку робочої сили. Державна політика у сфері зайнятості населення. Фактори та соціально-економічні наслідки диференціації доходів. Показники вимірювання нерівності доходів: крива Лоренца та коефіцієнт Джинні. Система соціального захисту населення. Соціальна політика держави, її основні напрями та проблемні аспекти реалізації. Інфляція як макроекономічне явище: економічна сутність, причини виникнення та класифікація. Показники та методи вимірювання інфляційних процесів. Інфляційний і дефляційний розриви. Формування інфляційних очікувань. Структурна інфляція. Взаємозв'язок бюджетного дефіциту та інфляції. Інфляційний податок і сеньйораж. Крива Лаффера в контексті інфляційного оподаткування. Принцип Фішера. Соціально-економічні наслідки інфляції. Антиінфляційна політика та її значення для макроекономічної стабілізації. Режим інфляційного таргетування. Крива Філіпса та її сучасні інтерпретації. Теорії адаптивних і раціональних очікувань. Літ.: [1 с.165-204, 219-232; 2 с.54-81; 3 с. 131-136, 166-175; 4 с.155-171; 7 с.226-230; 8; 9; 10; 12; 15; 16] Довгострокове економічне зростання та економічний розвиток Економічне зростання як категорія макроекономічного аналізу. Сучасні тенденції розвитку економік та рівні продуктивності праці. Фактори і джерела зростання реального національного доходу. Показники та темпи економічного зростання. Моделі економічного зростання та їх аналітичне значення. Спрощені моделі рівноважного розвитку економіки. Концепції рівноважного зростання за відсутності технічного прогресу: неокласичні та посткейнсіанські підходи. Модель економічного зростання Р. Солоу. «Золоте правило» нагромадження капіталу як критерій максимізації споживання. Роль держави у регулюванні економічного зростання. Концепція сталого розвитку та її економічні засади. Альтернативні моделі економічного зростання в умовах глобальних трансформацій. Літ.: [1 с.204-218; 2 с.122-145; 3 с. 131-136; 7 с.230-239; 8; 9; 10; 12; 15; 16]	2
Разом		16

Перелік оглядових лекцій для студентів заочної форми здобуття освіти

Номер лекції	Тема лекції	К-ть год.
1.	Предмет та методологія економічного аналізу на макро- та мікрорівнях. Ринковий попит та пропозиція: суть, еластичність та ринкова рівновага. Сукупний попит та сукупна пропозиція: суть, фактори, взаємодія. Теорія поведінки споживача. Теорія виробництва і витрат. Ринок досконалої конкуренції. Монопольний ринок. Фірми на ринку монополістичної конкуренції. Ринок олігополії Літ.: [1-7].	2
2	Макроекономічні показники в системі національних рахунків. Споживання, заощадження та інвестиції в макроекономічному аналізі. Сукупні видатки та рівноважний ВВП. Моделі макроекономічної рівноваги. Грошовий ринок та монетарна політика держави. Фіскальна політика в макроекономічному регулюванні. Макроекономічна нестабільність. Безробіття та інфляція. Довгострокове економічне зростання та економічний розвиток Літ.: [1-7].	2
Разом		4

5.2 Зміст практичних занять

Перелік практичних занять для студентів *денної* форми навчання

№ п/п	Тема та зміст практичного заняття	К-ть год.
1	Предмет та методологія економічного аналізу на макро- та мікрорівнях 1 Предмет та завдання макро- та мікроекономічного аналізу 2 Види виробничих ресурсів. Модель кругообігу ресурсів, продуктів і доходів. 3 Проблема обмеженості ресурсів та необхідність вибору. Модель і крива виробничих можливостей, їх основні функції в економічному аналізі. 4 Методологія економічного аналізу на макро- та мікроекономічному рівні. Позитивний та нормативний аналіз. 5 Становлення та розвиток макро- та мікроекономіки. Основні макроекономічні та мікроекономічні теорії сучасної світової думки. Літ.: [1 с.10-29; 2 с.4-14; 3 с.5-17; 4 с.5-15; 5 с.9-31; 6 с.11-32; 7 с.10-35; 8; 9; 10; 13; 16]	2
2	Ринкові попит та пропозиція: суть, еластичність та ринкова рівновага 1 Ринковий попит: суть, фактори впливу, функція, закон попиту та виключення з нього. 2 Ринкова пропозиція: суть, функція, фактори впливу та закон пропозиції. 3 Ринкова рівновага та її характеристика 4 Стійкість і динамічність ринкової рівноваги. Павутиноподібна модель ринкової рівноваги. 5 Порівняльна статика ринку. Рівновага у миттєвому, короткому і довготривалому періодах. 6 Державне регулювання ринкового ціноутворення та його наслідки. Порівняльний аналіз пропозиції приватного та державного секторів. 7 Часткова та загальна рівновага. Взаємозамінність ринків. Літ.: [3 с.35-61; 4 с.15-64; 5 с.59-94; 6 с.33-72; 7 с.68-87; 8; 9; 10; 13; 16]	2
3	Ринкові попит та пропозиція: суть, еластичність та ринкова рівновага 1 Концепція еластичності взаємозв'язаних показників. 2 Цінова еластичність попиту 3 Еластичність попиту за доходом, типи, фактори, практичне застосування. 4 Перехресна (взаємна) еластичність попиту 5 Еластичність пропозиції. Еластичність у короткостроковому та довгостроковому періодах. 6 Практичне значення теорії еластичності попиту та пропозиції. Літ.: [3 с.35-61; 4 с.15-64; 5 с.59-94; 6 с.33-72; 7 с.68-87; 8; 9; 10; 13; 16]	2
4	Сукупний попит та сукупна пропозиція: суть, фактори, взаємодія 1 Сутність сукупного попиту і його відмінність від ринкового попиту: суть, фактори впливу, крива сукупного попиту 2 Сукупна пропозиція та модифікація кривої сукупної пропозиції. Сучасні теорії сукупної пропозиції. 3 Рівновага сукупного попиту та сукупної пропозиції. Ефект храповика. Літ.: [1 с.107-120; 2 с.26-41; 3 с.150-156; 8; 9; 10; 16]	2
5	Теорія поведінки споживача 1 Корисність в економічній теорії і проблема її виміру. Функція корисності, перший та другий закони Госсена. 2 Ординалістська теорія поведінки споживача. Споживчий надлишок. 3 Криві байдужості, їх властивості. Карта кривих байдужості. 4 Бюджетне обмеження і можливості споживача. 5 Бюджетна лінія, її формула та графічне зображення. Ламана бюджетна лінія. Вплив зміни доходу споживача на розташування бюджетної лінії та процес споживання. 6 Оптимум споживача, рівновага споживача: економічна, алгебраїчна, графічна інтерпретація; різні випадки досягнення рівноваги: внутрішня та кутова. 7 Реакція споживача на зміну доходу. Крива «доход-споживання». Функція попиту від доходу: крива Енгеля та закон Енгеля. Крива Енгеля в інтерпретації Торнквіста. 8 Реакція споживача на зміну ціни. Крива «ціна-споживання». Побудова кривої попиту на основі кривої «ціна-споживання». 9 Ефект заміщення та ефект доходу. Товар Гіффена. Парадокс Гіффена. Ефект заміни та ефект доходу за Слуцьким. Рівняння Слуцького. Ефект доходу та ефект заміни за Хіксом. Літ.: [3 с.17-28; 4 с.64-80; 5 с.31-55; 6 с.73-102; 11; 16]	2
6	Теорія виробництва і витрат 1 Виробнича функція: поняття, властивості, види. Сукупний, середній та граничний продукт. Закон спадної граничної продуктивності (віддачі) змінного фактора виробництва. Ізокванта, гранична норма технічного заміщення. Ламана ізокванта. 2 Ізокоста: сутність, графічне та алгебраїчне зображення. 3 Рівновага виробника: графічна, алгебраїчна, економічна інтерпретація. Крива «шлях розвитку».	2

	4 Закон ефекту масштабу та форми його прояву: постійна (стала), спадна та зростаюча віддача від масштабу, причини позитивного та негативного ефекту від масштабу. 5 Витрати виробництва, їх сутність, структура та їх класифікація. Витрати виробництва у короткостроковому та довгостроковому періодах 6 Виручка та прибуток. Поняття загальної, середньої та граничної виручки. Прибуток як кінцевий результат діяльності підприємства. Правило максимізації прибутку. Літ.: [3 с.68-84; 4 с. 80-120; 5 с.97-144; 6 с. 102-133; 7 с.134-148; 11; 14; 16]	
7	Ринок досконалої конкуренції 1. Ознаки та умови досконалої конкуренції. Основні правила ринкових структур. Попит фірми в умовах досконалої конкуренції. 2. Ринкова поведінка підприємства у короткому періоді: максимізація прибутку, мінімізація збитків, закриття фірми: 3. Рівновага фірми в короткостроковому періоді. Варіанти рівноваги фірми в короткостроковому періоді. 4. Пропозиція фірми в короткому та довгостроковому періодах. 5. Аналіз фірми в довгостроковому періоді. Рівновага галузі в довгостроковому періоді. 6. Ефективність ринку досконалої конкуренції. Переваги та недоліки досконалої конкуренції. Літ.: [3 с.93-101; 4 с. 120-143; 5 с.161-188; 6 с. 135-150; 7 с.149-158; 11; 16]	2
8	Монопольний ринок 1 Характерні риси ринку чистої монополії. Ознаки «чистої монополії», бар'єри вступу до монопольного ринку. Попит та дохід фірми-монополіста. Основні види монополій. 2 Максимізація прибутку в умовах монополії. Збитки монополістів. 3 Показники монопольної влади: Індекс Лернера. Індекс Херфіндаля-Хіршмана. 4 Монопольний ринок у короткостроковому та довгостроковому періодах. 5 Принципи ціноутворення в умовах монопольної влади. Цінова дискримінація. 6 Особливості функціонування монополізованих ринків. Суспільні втрати від діяльності монополіста. Антимонопольне законодавство: заходи по недопущенню монополізму та обмеженню монопольної влади. 7 Модель моносонії. Крива пропозиції для моносонії. Соціальна ціна моносонії Літ.: [3 с.101-109; 5 с.188-218; 6 с.150-168; 7 с.158-183; 11; 16]	2
9	Фірми на ринку монополістичної конкуренції 1. Суть, умови виникнення і характерні риси монополістичної конкуренції. 2. Крива попиту на продукцію в умовах монополістичної конкуренції. Визначення ціни та обсягів випуску в умовах монополістичної конкуренції. 3. Короткострокова рівновага в умовах монополістичної конкуренції. 4. Довгострокова рівновага в умовах монополістичної конкуренції. Надлишкові потужності. Збиткова монопольно-конкурентна фірма. 5. Нецінова конкуренція. Реклама. Витрати реалізації. Літ.: [3 с.109-111; 5 с.249-263; 6 с.168-180; 7 с.184-192; 11; 16]	2
10	Ринок олігополії 1 Олігополія: суть, характерні ознаки, причини виникнення. Цінова конкуренція. 2 Модель дуополії Курно: договірні й конкурентні рівноваги. 3 Моделі олігополістичного ціноутворення. Цінові війни. Олігополія з погляду теорії ігор. «Дилема ув'язнених» – приклад некооперативної гри з ненульовою сумою. Аналіз ламаної лінії попиту. Негнучкість цін. Картелі. Теорія змови. Картельні союзи. Умови та чинники формування картелю. Показники монопольної влади. Ціноутворення за принципом «витрати плюс». 4 Модель рівноваги олігополії. Модель дуополії Курно, рівновага Курно. Криві реагування, оптимум за Нешем. Модель Бертрана. 5 Ефективність та соціально-економічні наслідки олігополії. Літ.: [3 с.111-113; 5 с.219-248; 6 с.181-209; 7 с.192-199; 11; 16]	2
11	Макроекономічні показники в системі національних рахунків. 1 Система національних рахунків (СНР) як нормативна база макроекономічного рахівництва. Методологічні принципи системи національних рахунків. 2 Основні макроекономічні показники та методи їх визначення. 3 Валовий національний продукт (ВНП) і методи його обчислення. 4 Індeksi в макроекономічному аналізі. Дефлятор ВВП. Літ.: [1 с.48-80; 2 с.15-23; 3 с.120-131; 4 с.143-155; 7 с.220-226; 8; 9; 10; 16]	2
12	Споживання, заощадження та інвестиції в макроекономічному аналізі 1 Макроекономічний аналіз функцій споживання та заощадження. Сучасні теорії споживання та їх розвиток. 2 Інвестиційна функція та фактори її визначення. Зв'язок інвестицій та заощаджень в класичній та кейнсіанській теоріях. 3 Похідні інвестицій та їх аналіз. Парадокс ощадливості 4 Мультиплікатор інвестицій та мультиплікаційні ефекти	2

	5 Модель акселератора. Модель взаємодії мультиплікатора-акселератора. 6 Мультиплікатор відкритої економіки. Літ.: [1 с.88-107; 2 с.83-106; 3 с.144-150; 8; 9; 10; 16]	
13	Сукупні видатки та рівноважний ВВП. Моделі макроекономічної рівноваги. 1 Макроекономічна рівновага національного ринку та її аналіз. 2 Модель загальної рівноваги Леона Вальраса. Модель В.Леонтьєва «Міжгалузевого балансу» та її практичне використання 3 Сукупні видатки і рівноважний ВВП. 4 Модель «кейнсіанський хрест». 5 Рецесійний та інфляційний розриви. 6 Графік Хікса-Хансена для ринку товарів та платних послуг – крива IS. Літ.: [1 с.135-148; 2 с.108-119; 3 с.156-160; 4 с.171-178; 6 с.319-377; 8; 9; 10; 16]	2
14	Грошовий ринок та монетарна політика держави 1 Структура сучасної грошово-кредитної системи. Механізм функціонування грошового ринку. Грошова маса. Грошова база. 2 Теорії попиту на гроші. Структура попиту на гроші: операційний та спекулятивний попит на гроші. 3 Сутність грошової пропозиції та інструменти регулювання грошово-кредитної політики. 4 Модель рівноваги грошового ринку MD-MS. Модель Хікса-Хансена для ринку грошей та цінних паперів - крива LM. 5 Загальна рівновага товарного та грошового ринків. Модель IS-LM. Інвестиційна пастка та пастка ліквідності. 6 Модель рівноваги трьох ринків Манделла-Флемінга: товарного, грошового, світового. Літ.: [1 с.120-135, 149-163; 2 с.42-52, 165-174; 3 с.175-181; 7 с.264-293; 8; 9; 10; 16]	2
15	Фіскальна політика в макроекономічному регулюванні. 1 Фіскальна політика та її види. Інструменти фіскальної політики 2 Автоматична фіскальна політика. Ефект гальмування автоматичної фіскальної політики та необхідність її доповнення дискреційною політикою. 3 Дискреційна фіскальна політика. Граничний коефіцієнт податків і складний мультиплікатор видатків. Мультиплікатор податків. Мультиплікатор збалансованого бюджету. 4 Фіскальна політика з урахуванням пропозиції. Наслідки стимулюючої податкової політики для державного бюджету. Крива Лаффера про залежність між податковими ставками і податковими надходженнями до бюджету. 5 Фіскальна політика та державний бюджет. Бюджетний дефіцит: причини виникнення та економічні наслідки. Концепції збалансування державного бюджету. 6 Державний борг: суть, види, економічні наслідки Державний борг та ефекти витіснення. Управління державним боргом. Літ.: [1 с.232-245; 2 с.156-164; 7 с.239-264, 293-316; 8; 9; 10; 16]	2
16	Макроекономічна нестабільність. Безробіття та інфляція 1 Макроекономічна нестабільність. Циклічні коливання та їх види. 2 Моделі ділового циклу Дж.М. Кейнса, Самуельсона-Хікса. 3 Теорія ділового циклу Калдора. Гнучкі ціни та теорія (модель) реального ділового циклу. 4 Державне антициклічне регулювання та його протиріччя. 5 Зайнятість і безробіття. Повна зайнятість, неповна зайнятість, надмірна зайнятість. 6 Безробіття: його сутність та види. Показники рівня використання робочої сили: рівень зайнятості, рівень безробіття, коефіцієнт участі в робочій силі. 7 Закон та крива Оукена. Економічні та соціальні наслідки безробіття. 8 Ринок робочої сили. Попит на робочу силу. Пропозиція робочої сили. Умови рівноваги на ринку робочої сили. 9 Державна політика зайнятості. Причини та наслідки нерівномірного розподілу доходів. Крива Лоренца та коефіцієнт Джинні. Соціальний захист населення. 10 Соціальна політика держави: напрямки та проблеми. 11 Інфляція: сутність, причини та види. Методи вимірювання, види та типи інфляції. Інфляційний податок та сеньйораж. Крива Лаффера для інфляційного податку. Принцип Фішера 12 Інфляційний та дефляційний розриви. Інфляційні очікування. Структурна інфляція. Дефіцити державних бюджетів та інфляція.. Соціально-економічні наслідки інфляції. 13 Антиінфляційна політика держави та її роль у стабілізації економіки. Політика інфляційного таргетування. 14 Крива Філіпса та її модифікація. Теорії адаптивних та раціональних очікувань Літ.: [1 с.165-204, 219-232; 2 с.54-81; 3 с. 131-136, 166-175; 4 с.155-171; 7 с.226-230; 8; 9; 10; 12; 15; 16]	2
17	Довгострокове економічне зростання та економічний розвиток 1 Макроекономічна сутність економічного зростання. Темпи економічного зростання. 2 Моделювання економічного зростання. Спрощені моделі рівноважного зростання економіки. Рівноважне зростання без технічного прогресу: неокласичні моделі та	2

	посткейнсіанські моделі. 3 Модель економічного зростання Р. Солоу. «Золоте правило» нагромадження як критерій максимізації рівня споживання. 4 Державне регулювання економічного зростання. Стратегія сталого економічного розвитку. 5 Альтернативні моделі економічного зростання. Літ.: [1 с.204-218; 2 с.122-145; 3 с. 131-136; 7 с.230-2390; 8; 9; 10; 12; 15; 16]	
Разом		34

Перелік практичних занять для студентів заочної форми навчання

№ з/п	Теми практичного заняття	К-ть год.
1.	Предмет та методологія економічного аналізу на макро- та мікрорівнях. Ринкові попит та пропозиція: суть, еластичність та ринкова рівновага. Сукупний попит та сукупна пропозиція: суть, фактори, взаємодія. Літ.: [1-7].	2
2	Теорія поведінки споживача. Теорія виробництва і витрат. Ринок досконалої конкуренції. Монопольний ринок. Фірми на ринку монополістичної конкуренції. Ринок олігополії Літ.: [1-7].	2
3	Макроекономічні показники в системі національних рахунків. Споживання, заощадження та інвестиції в макроекономічному аналізі. Сукупні видатки та рівноважний ВВП. Моделі макроекономічної рівноваги Літ.: [1-7].	2
4	Грошовий ринок та монетарна політика держави. Фіскальна політика в макроекономічному регулюванні. Макроекономічна нестабільність. Безробіття та інфляція. Довгострокове економічне зростання та економічний розвиток Літ.: [1-7].	2
Разом		8

5.3. Зміст самостійної (індивідуальної) роботи

Самостійна робота студентів *денної* форми здобуття освіти полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу, підготовці до виконання практичних робіт, тестування з теоретичного матеріалу, виконанні домашніх завдань, тощо.

Самостійна робота студентів *заочної* форми здобуття освіти полягає у більш поглибленому та самостійному опануванні навчального матеріалу з урахуванням обмеженої кількості аудиторних занять.

Обсяг самостійної роботи з дисципліни «Макро- та мікроекономіка» становить 70 год. Для денної форми здобуття освіти. Вона включає:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- самостійного опрацювання окремих тем та питань;
- опрацювання навчальної літератури при підготовці до практичного заняття;
- виконання індивідуального домашнього завдання;
- підготовка до поточного тестового контролю;
- підготовка до проведення контрольних заходів (написання контрольної роботи, іспит).

Студенти заочної форми навчання виконують ще й контрольну роботу. Вимоги до її виконання та варіанти визначаються методичними рекомендаціями до виконання контрольних робіт, які кожний студент отримує у період настановної сесії. Крім цього до послуг студентів сторінка навчальної дисципліни у Модульному середовищі для навчання, де розміщені Робоча програма дисципліни та необхідні документи з її навчально-методичного забезпечення.

Зміст самостійної роботи студентів *денної* форми здобуття освіти

Номер тижня	Вид самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Отримання завдання для виконання індивідуального домашнього завдання	4
2	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Підбір літературних джерел для виконання індивідуального завдання	4
3	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашнього завдання (розв'язання задач).	4
4	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного	4

	контролю, виконання домашнього завдання (розв'язання задач)	
5	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю, виконання домашнього завдання (розв'язання задач)	4
6	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
7	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
8	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
9	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
10	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та тестового контроль з т. 1-9. Виконання ІДЗ	4
11	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	5
12	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	5
13	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю, виконання домашнього завдання (розв'язання задач).	4
14	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Виконання ІДЗ	4
15	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю, виконання домашнього завдання (розв'язання задач).	4
16	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Оформлення та здача ІДЗ	4
17	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до контрольної роботи. Підготовка до тестування з т.10-16	4
Разом		70

На самостійне опрацювання студентів виносяться визначені у методичних рекомендаціях до практичних занять та самостійної роботи питання з кожної теми. Керівництво самостійною роботою та контроль за виконанням індивідуального завдання здійснюється викладачем згідно з розкладом консультацій у позаурочний час.

Вимоги до виконання контрольної роботи (для студентів заочної форми здобуття освіти) та індивідуального домашнього завдання (для студентів денної форми здобуття освіти) викладені в Модульному середовищі для навчання на сторінці навчальної дисципліни.

6 ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних та сучасних технологій. Зокрема, лекції проводяться в основному словесними методами та з використанням комп'ютерних інформаційних технологій, наочних методів (слайдів), пояснення, бесіди; практичні заняття – з використанням ситуацій вправ, дискусій і мають за мету – набуття студентами практичних навичок з аналізу економічної ситуації в країні та світу, вивчення ключових положень базових макро- та мікроекономічних теорій, ринкових механізмів та механізмів макроекономічної політики щодо регулювання економіки, набуття вмінь аналізувати результати функціонування суб'єктів національної економіки та оцінювати ефективність економічної політики держави.

7 МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль здійснюється під час лекційних та практичних занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою і графіком освітнього процесу. При цьому використовуються такі методи поточного контролю:

- усне опитування на практичних заняттях;
- тестовий контроль теоретичного матеріалу;
- оцінювання результатів виконання індивідуального домашнього завдання;
- контрольна робота;
- оцінювання результатів вирішення проблемних ситуацій та розв'язання задач.

Оцінювання результатів навчання за зазначені вище види роботи наведено в розділі 9, таблицях 9.1, 9.2.

При виведенні підсумкової семестрової оцінки враховуються результати як поточного контролю, так і підсумкового контролю, який проводиться з усього матеріалу дисципліни за білетами, попередньо розробленими і затвердженими на засіданні кафедри. Здобувач вищої освіти, який набрав з будь-якого виду навчальної роботи, суму балів нижчу за 60 відсотків від максимального балу, не допускається до семестрового контролю, поки не виконає обсяг роботи, передбачений Робочою програмою. Здобувач вищої освіти, який набрав позитивний середньозважений бал (60 відсотків і більше від максимального балу) з усіх видів поточного контролю і не склав іспит, вважається таким, який має академічну заборгованість. Ліквідація академічної заборгованості із семестрового контролю здійснюється у період екзаменаційної сесії або за графіком, встановленим деканатом відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ».

8 ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Політика навчальної дисципліни загалом визначається системою вимог до здобувача вищої освіти, що передбачені чинними положеннями Університету про організацію і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу. Зокрема, проходження інструктажу з техніки безпеки; відвідування занять з дисципліни є обов'язковим. За об'єктивних причин (підтверджених документально) теоретичне навчання за погодженням із лектором може відбуватись в індивідуальному режимі. Успішне опанування дисципліни і формування загальних та фахових компетентностей і програмних результатів навчання передбачає необхідність підготовки до практичних занять (вивчення теоретичного матеріалу з теми, активно працювати на занятті, брати участь у дискусіях, інтерактивних вправах, вирішенні проблемних питань та рішення задач).

Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни. Пропущене практичне заняття здобувач зобов'язаний відпрацювати у встановлений викладачем термін, але не пізніше, ніж за два тижні до кінця теоретичних занять у семестрі.

Засвоєння студентом теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється за результатами опитування під час практичних занять, тестування, написання контрольної роботи й виконання індивідуального домашнього завдання. Виконання індивідуального завдання завершується його здачею на перевірку у терміни, встановлені графіком самостійної роботи. У якості ІДЗ здобувач може підготувати реферат або тези доповіді на конференцію за однією з тем навчальної дисципліни при дотриманні узгоджених з викладачем термінів його виконання.

Здобувач вищої освіти, виконуючи самостійну роботу з дисципліни, має дотримуватися політики доброчесності (заборонені списування, підказки, плагіат, використання штучного інтелекту (без вірного цитування)). У разі порушення політики академічної доброчесності в будь-яких видах навчальної роботи здобувач вищої освіти отримує незадовільну оцінку і має повторно виконати завдання з відповідної теми (виду роботи), що передбачені робочою програмою. Будь-які форми порушення академічної доброчесності під час вивчення навчальної дисципліни не допускаються та не толеруються.

У межах вивчення навчальної дисципліни здобувачам вищої освіти передбачено визнання і зарахування результатів навчання, набутих шляхом неформальної освіти, що розміщені на доступних платформах (<https://surl.li/qiyfmo>; <https://surl.cc/xyqgra>; <https://surl.lu/udenby>; <https://surl.li/eelyhy>), які сприяють формуванню компетентностей і поглибленню результатів навчання, визначених робочою програмою дисципліни, або забезпечують вивчення відповідної теми та/або виду робіт з програми навчальної дисципліни (детальніше у Положенні про порядок визнання та зарахування результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ).

9 ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ У СЕМЕСТРІ

Оцінювання академічних досягнень здобувача вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». При поточному оцінюванні виконаної здобувачем з кожного виду навчальної роботи (робота) і отриманих ним результатів викладач виставляє йому певну кількість балів із призначених робочою програмою для цього виду роботи. При цьому кожна робота може бути зарахована, якщо здобувач набрав не менше 60 відсотків (мінімальний рівень для позитивної оцінки) від максимально можливої суми балів, призначеної кожному виду навчальної роботи.

Будь-які форми порушення академічної доброчесності не допускаються та не толеруються.

Отриманий здобувачем бал за зарахований вид навчальної роботи після її оцінювання викладач виставляє в електронному журналі обліку успішності здобувачів вищої освіти. За умови виконання усіх видів навчальної роботи за результатами поточного контролю протягом вивчення навчальної дисципліни, встановлених цією Робочою програмою, здобувач денної форми здобуття освіти з навчальної дисципліни, підсумковим контролем для якої є іспит, може набрати до 60 балів (здобувач заочної форми – до 50 балів). Позитивну підсумкову оцінку здобувач може отримати, якщо за результатами поточного та підсумкового контролів набере від 60 до 100 балів. Семестрова підсумкова оцінка розраховується в автоматизованому режимі в інформаційній підсистемі «Електронний журнал» (ІС «Електронний університет») і відповідно до накопиченої суми балів визначається оцінка за інституційною шкалою та шкалою ЄКТС (див. таблицю 9.8), яка заноситься в екзаменаційну відомість, а також до Індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти.

Таблиця 9.1 – Структурування дисципліни за видами навчальної роботи і оцінювання результатів навчання студентів денної форми здобуття освіти у 2 семестрі

Аудиторна робота							Контрольні заходи				Самостійна робота	Семестровий контроль	Разом
Практичні заняття (мінімум – 7 контрольних точок)							Тестовий контроль:		Контрольна робота		ІДЗ*	Іспит	Сума балів
1-3	4-6	7-9	10-11	12-13	14-15	16-17	T*1-9	T10-16	T1-9	T10-16			
Кількість балів за вид навчальної роботи (мінімум-максимум)													
3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	24-40	
21-35							6-10		6-10		3-5	24-40	60-100**

Примітка: *ІДЗ – індивідуальне домашнє завдання; T* – тема навчальної дисципліни;

**За набрану з будь-якого виду навчальної роботи з дисципліни кількість балів, нижче встановленого мінімуму, здобувач отримує незадовільну оцінку і має її перездати у встановлений викладачем (деканом) термін. Інституційна оцінка встановлюється відповідно до таблиці 9.8.

Таблиця 9.2 – Структурування дисципліни за видами навчальної роботи і оцінювання результатів навчання студентів заочної форми здобуття освіти

Аудиторна робота				Самостійна, індивідуальна робота			Семестровий контроль	Разом
Практичне заняття				Контрольна робота		Тестовий контроль	Іспит	Сума балів
1	2	3	4	Якість виконання та захист роботи		T1-9	T10-16	
Кількість балів за кожний вид навчальної роботи (мінімум-максимум)								
3-5	3-5	3-5	3-5	12-20		3-5	3-5	30-50
12-20				12-20		6-10		30-50
								60-100

Оцінювання якості виконання контрольної роботи здобувачами вищої освіти

Контрольна робота передбачає виконання теоретичного питання і рішення задач для денної форми здобуття освіти та двох теоретичних, двох проблемних питань та рішення задач для здобувачів заочної форми здобуття освіти. Варіанти контрольних робіт та зміст завдань наведено в методичних рекомендаціях до виконання контрольної роботи. При оцінюванні контрольної роботи враховуються повнота відповіді на питання, якість її виконання. Загальна максимальна сума балів становить 5 для денної форми здобуття освіти і 20 для заочної. Критерії оцінювання контрольної роботи наведені в табл. 9.3-9.4.

Таблиця 9.3 – Розподіл балів між завданнями контрольної роботи студентів денної форми здобуття освіти

Види завдань	Для кожного окремого виду завдань		
	Мінімальний (достатній) бал	Потенційні позитивні бали* (середній бал)	Максимальний (високий) бал
Теоретичні питання	1	1	2
Рішення задач	2	3	3
Всього балів	3	4	5

Примітка. *Позитивний бал за контрольну роботу, відмінний від мінімального (3 балів) та максимального (5 балів), знаходиться в межах 4 балів та розраховується як сума балів за усі структурні елементи (завдання) контрольної роботи.

Таблиця 9.4 – Розподіл балів між завданнями контрольної роботи студентів заочної форми здобуття освіти

Види завдань	Для кожного окремого виду завдань		
	Мінімальний (достатній) бал	Потенційні позитивні бали* (середній бал)	Максимальний (високий) бал
Теоретичні питання	3	4	5
Проблемні питання	3	4	5
Рішення задач	6	7-9	10
Всього балів	12		20

Примітка. *Позитивний бал за контрольну роботу, відмінний від мінімального (12 балів) та максимального (20 балів), знаходиться в межах 13-19 балів та розраховується як сума балів за усі структурні елементи (завдання) контрольної роботи.

Кожне завдання контрольної роботи здобувача вищої освіти оцінюється з використанням наведених у таблиці 9.5 критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти (щодо визначення достатнього, середнього та високого рівня досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей).

Оцінювання результатів навчання на практичних заняттях

Оцінка, яка виставляється за практичне заняття, складається з таких елементів: усне опитування студентів на знання теоретичного матеріалу з теми; вільне володіння студентом спеціальною термінологією і уміння професійно обґрунтувати прийняті рішення при проведенні інтерактивних вправ, рішенні задач; результати самостійних робіт.

При оцінюванні результатів навчання здобувачів вищої освіти на практичних заняттях викладач користується наведеними нижче критеріями (табл.9.5)

Таблиця 9.5 – Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти

Оцінка та рівень досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей	Узагальнений зміст критерія оцінювання
Відмінно (високий)	Здобувач вищої освіти глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає логічний виклад відповіді мовою викладання (в усній або у письмовій формі), демонструє якісне оформлення завдань, вміє аналізувати помилки та виправляти їх. Здобувач не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки, демонструє практичні навички з вирішення фахових завдань. При відповіді допустив дві–три несуттєві <i>похибки</i> .
Добре (середній)	Здобувач вищої освіти виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання правил, закономірностей тощо. Відповідь здобувача вищої освіти будується на основі самостійного мислення. Здобувач вищої освіти у відповіді допустив дві–три <i>несуттєві помилки</i> .
Задовільно (достатній)	Здобувач вищої освіти виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь здобувача вищої освіти будується на рівні репродуктивного мислення, здобувач вищої освіти має слабкі знання структури навчальної дисципліни, допускає неточності і <i>суттєві помилки</i> у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим, набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача <i>усунути неточності</i> у відповіді.
Незадовільно (недостатній)	Здобувач вищої освіти виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка «незадовільно» виставляється здобувачеві вищої освіти, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення навчальної дисципліни.

ІДЗ здобувача вищої освіти оцінюється аналогічно з використанням вищенаведених у таблиці 9.5 критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти (мінімальний позитивний бал – 3 балів, максимальний – 5 балів). При підготовці тез доповідей на конференцію у якості ІДЗ здобувач вищої освіти отримує максимальний бал (5) за його виконання.

Оцінювання результатів тестового контролю

Кожен з двох тестів, передбачених робочою програмою, складається із 25 тестових завдань. Максимальна сума балів, яку може набрати студент за результатами тестування, складає 5.

Відповідно до таблиці структурування видів робіт за тематичний контроль здобувач залежно від кількості правильних відповідей може отримати від 3 до 5 балів:

Таблиця 9.6 – Розподіл балів в залежності від наданих правильних відповідей на тестові завдання

Кількість правильних відповідей	1–14	15–17	18–22	23–25
Відсоток правильних відповідей	0-59	60-69	70-89	90-100
Кількість балів	-	3	4	5

На тестування відводиться 30 хвилин. Правильні відповіді студент записує у талоні відповідей. Студент може також пройти тестування і в онлайн режимі у Модульному середовищі для навчання на сторінці навчальної дисципліни. Тестування здобувачів вищої освіти у Модульному середовищі для навчання автоматично оцінюються за критеріями, наведеними у таблиці вище.

При отриманні негативної оцінки тест слід перездати до терміну наступного контролю.

Оцінювання результатів підсумкового семестрового контролю (іспит)

Освітня програма передбачає підсумковий семестровий контроль з дисципліни у формі іспиту, завданням якого є системне й об'єктивне оцінювання як теоретичної, так і практичної підготовки здобувача з навчальної дисципліни. Складання іспиту відбувається за попередньо розробленими і затвердженими на засіданні кафедри білетами. Відповідно до цього в екзаменаційному білеті пропонується поєднання питань як теоретичного (в т.ч. у тестовій формі), так і практичного характеру.

Таблиця 9.7 – Оцінювання результатів підсумкового семестрового контролю здобувачів денної форми здобуття освіти (40 балів для підсумкового контролю)

Види завдань	Для кожного окремого виду завдань		
	Мінімальний (достатній) бал (задовільно)	Потенційні позитивні бали* (середній бал) (добре)	Максимальний (високий) бал (відмінно)
Теоретичне питання № 1	6	7-9	10
Теоретичне питання № 2	6	7-9	10
Практичне завдання (рішення задач)	12	13-19	20
Разом:	24		40

Примітка. *Позитивний бал за іспит, відмінний від мінімального (24 бали) та максимального (40 балів), знаходиться в межах 25-39 балів та розраховується як сума балів за усі структурні елементи (завдання) іспиту.

Таблиця 9.8 – Оцінювання результатів підсумкового семестрового контролю здобувачів заочної форми здобуття освіти (50 балів для підсумкового контролю)

Види завдань	Для кожного окремого виду завдань		
	Мінімальний (достатній) бал (задовільно)	Потенційні позитивні бали* (середній бал) (добре)	Максимальний (високий) бал (відмінно)
Теоретичне питання № 1	8	9-14	15
Теоретичне питання № 2	8	9-14	15
Практичне завдання (рішення задач)	14	15-19	20
Разом:	30		50

Примітка. *Позитивний бал за іспит, відмінний від мінімального (30 балів) та максимального (50 балів), знаходиться в межах 31-49 балів та розраховується як сума балів за усі структурні елементи (завдання) іспиту.

Для кожного окремого виду завдань підсумкового семестрового контролю застосовуються критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти, наведені у табл.9.5.

Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС визначається в автоматизованому режимі після внесення викладачем результатів оцінювання з усіх видів робіт до електронного журналу. Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС у наведеній нижче таблиці 9.9.

Таблиця 9.9 – Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Рейтингова шкала балів	Інституційна шкала (опис рівня досягнення здобувачем вищої освіти запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни)	
		Залік	Іспит/диференційований залік
A	90-100	Зараховано	Відмінно/Excellent – високий рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни, що свідчить про безумовну готовність здобувача до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
B	83-89		Добре/Good – середній (максимально достатній) рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
C	73-82		Задовільно/Satisfactory – Наявні мінімально достатні для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом результати навчання з навчальної дисципліни
D	66-72		
E	60-65		
FX	40-59	Незараховано	Незадовільно/Fail – Низка запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни відсутня. Рівень набутих результатів навчання є недостатнім для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
F	0-39		Незадовільно/Fail – Результати навчання відсутні

Семестровий іспит виставляється, якщо загальна сума балів, яку набрав студент з дисципліни за результатами поточного та підсумкового контролю, знаходиться у межах від 60 до 100 балів. При цьому за інституційною шкалою ставиться оцінка «відмінно/добре/задовільно», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній здобувачем вищої освіти сумі балів відповідно до таблиці 9.8.

10 ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

1. Суть, структура та принципи побудови системи національних рахунків. Основні показники системи національних рахунків та методи їх визначення.
2. Методи розрахунку валового національного продукту та основні макроекономічні тотожності.
3. Система індексів цін та валовий національний продукт. Процентні ставки в макроекономіці.
4. Основні показники розвитку національної економіки.
5. Ринковий попит та пропозиція: суть, закони, фактори впливу.
6. Ринкова рівновага та її характеристики: ціна рівноваги; дефіцит та надлишок; модель відсутності ринку; концепція формування ціни рівноваги за Л.Вальрасом і за А.Маршаллом;
7. Вплив на ціну рівноваги зміни попиту та пропозиції. Одночасна зміна попиту і пропозиції та її вплив на ринкову рівновагу.
8. Різновиди галузевої рівноваги та проблема її стійкості. Павутиноподібна модель ринкової рівноваги.
9. Порівняльна статика ринку. Державне регулювання ринкового ціноутворення та його наслідки.
10. Макроекономічний аналіз сукупного попиту та сукупної пропозиції та фактори, що їх визначають.
11. Рівновага сукупного попиту та сукупної пропозиції. Модель AD -AS.Ефект храповика та його застосування
12. Кардиналістський та ординалістський підходи до вимірювання корисності. Закони Госсена.
13. Вибір споживача з ординалістських позицій. Криві байдужості, їх властивості. Взаємозамінні та взаємодоповнюючі товари. Зона заміщення. Гранічна норма заміщення.
14. Бюджетне обмеження і можливості споживача. Рівновага споживача за ординалістською теорією. Рівняння рівноваги споживача.
15. Реакція споживача на зміну доходу. Функція попиту від доходу: крива Енгеля. Функції Торнквіста.
16. Реакція споживача на зміну цін. Виведення кривої індивідуального попиту.
17. Ефект доходу та ефект заміщення. Парадокс Гіффена. Рівняння Слуцького. Компенсуючі та еквівалентні зміни доходів. Надлишки споживачів і виробників. Індекси реального доходу.
18. Прийняття рішень споживачем у ризикових ситуаціях. Роль інформації при здійсненні споживчого вибору.
19. Підприємство як виробничо-ринкова система. Виробнича функція та її властивості. Ізокванта.
20. Закон спадної граничної продуктивності. Сукупний, середній та граничний продукт.
21. Взаємозаміщення факторів виробництва. Зона технічного заміщення. Гранічна норма технічного заміщення.
22. Постійна, спадна та зростаюча віддача від масштабу. Крива „шлях розвитку фірми”
23. Суть витрат виробництва та їх види. Принцип найменших витрат. Витрати фірми в короткому періоді, їх класифікація. Зв'язок всіх видів витрат. Ізокоста, її властивості. Рівняння ізокошти. Кут нахилу ізокошти.
24. Рівновага виробника, її умови. Правило максимізації прибутку.
25. Витрати фірми в довгостроковому періоді: криві LRAC, LRTC, LRMC
26. Суть доходів фірми. Валовий, середній та граничний доход. Прибуток фірми: суть і види. Парадокс прибутку.
27. Ознаки та умови досконалої конкуренції. Основні правила ринкових структур. Попит фірми в умовах досконалої конкуренції.
28. Ринкова поведінка підприємства у короткостроковому періоді: максимізація прибутку, мінімізація збитків, закриття фірми:
29. Рівновага фірми в короткостроковому періоді. Варіанти рівноваги фірми в короткостроковому періоді.
30. Пропозиція фірми в коротко- та довгостроковому періодах.
31. Аналіз фірми в довгостроковому періоді. Рівновага галузі в довгостроковому періоді.
32. Ефективність досконалої конкуренції.
33. Монополія та монополярна влада. Індекси ринкової влади. Попит на продукт монополії
34. Визначення цін та обсягів виробництва при чистій монополії. Правило ціноутворення.
35. Максимізація прибутку в умовах монополії. Збитки монополіста. Довгострокова монополярна рівновага.
36. Принципи ціноутворення в умовах монополярної влади. Цінова дискримінація.
37. Монопсонія. Соціальна ціна монопсонії.
38. Втрати від монополії. Економічні наслідки монополізму. Антимонопольна політика держави. Реагування з боку держави на продукцію монополії.
39. Суть, умови виникнення і характерні риси монополістичної конкуренції.
40. Крива попиту на продукцію в умовах монополістичної конкуренції. Визначення ціни та обсягів випуску в умовах монополістичної конкуренції.
41. Короткострокова рівновага в умовах монополістичної конкуренції.
42. Довгострокова рівновага в умовах монополістичної конкуренції. Надлишкові потужності. Збиткова монополярно-конкурентна фірма.
43. Нецінова конкуренція. Реклама. Витрати реалізації.
44. Монополістична конкуренція та ефективність.
45. Характерні ознаки, суть, причини виникнення олігополії. Витрати та рівновага олігополії в короткостроковому періоді.
46. Модель дуополії Курно, модель Штакельберга, модель Бертрана. Встановлення ціни товару і обсягів його випуску фірмою-олігополістом. Цінові війни.
47. Особливості поведінки олігополіста на ринку. «Таємні змови».
48. Моделі олігополістичного ціноутворення та їх аналіз. Оцінка економічної ефективності олігополії.

49. «Теорія ігор»: суть та практика використання. Картель.
50. Функціональне визначення споживання та заощадження. Сучасні теорії споживання та їх аналіз.
51. Суть інвестицій та їх зв'язок із заощадженнями. Парадокс ощадливості і його визначення.
52. Похідні інвестицій та їх аналіз. Акселератора та механізм акселерації. Модель взаємодії мультиплікатора-акселератора.
53. Мультиплікатор інвестицій: суть, види. Мультиплікативні ефекти індукційовані домашніми господарствами, державою та сектором закордону. Теорема Хаавельмо.
54. Макроекономічна рівновага та її аналіз.
55. Модель загальної рівноваги Леона Вальраса. Модель «витрати – випуск» В.Леонтьєва та її використання
56. Модель рівноваги «Кейнсіанський хрест». Рецесійний та інфляційний розрив.
57. Рівновага на товарному ринку в кейнсіанській моделі. Умови та методи побудови моделі IS.
58. Суть та структура сучасної грошово-кредитної системи в сучасних умовах поглиблення фінансової кризи.
59. Макроекономічний аналіз грошового попиту. Теорії попиту на гроші.
60. Грошова пропозиція та фактори впливу на неї. Грошово-кредитна політика: суть, інструменти та види.
61. Рівновага на грошовому ринку. Модель MD -MS. Побудова кривої LM.
62. Рівновага товарного та грошового ринків. Модель IS -LM. Модель IS -LM з фіксованими та гнучкими цінами.
63. Методи виходу з нерівноважного стану на грошовому та товарному ринках. Інвестиційна пастка та пастка ліквідності
64. Модель рівноваги трьох ринків Манделла-Флемінга: товарного, грошового, світового.
65. Макроекономічний аналіз фіскальної політики Дискреційна фіскальна політика та її характеристика.
66. Фіскальна політика вмонтованої стабілізації.
67. Фіскальна політика спрямована на пропозицію. Крива Лаффера.
68. Бюджетний дефіцит та бюджетний борг. Оцінка бюджетної політики в умовах повної та неповної зайнятості. Концепції збалансування державного бюджету. Мультиплікатор збалансованого бюджету.
69. Макроекономічна нестабільність. Циклічні коливання та їх види.
70. Теорії ділового циклу Дж. М. Кейнса, Самуельсона–Хікса, Калдора
71. Державне антициклічне регулювання та його основні напрямки.
72. Суть, причини виникнення та види безробіття. Зайнятість та безробіття у макрозв'язках. Закон та крива Оукена.
73. Рівновага на ринку праці. Моделі ринку праці.
74. Соціальна політика та напрямки її регулювання. Проблема розподілу доходів та соціальна справедливість. Показники соціального захисту населення. Крива Лоренца та коефіцієнт Джинні.
75. Інфляція як макроекономічне явище. Показники інфляції. Інфляційний податок та сеньйораж. Крива Лаффера для інфляційного податку. Типи та види інфляції.
76. Антиінфляційна політика та її види. Політика «золотого індика» та політика градуалізму.
77. Зв'язок інфляції та безробіття. Теорія прискореної інфляції та аналіз її складових. Модифікація кривої Філіпса.
78. Суть економічного зростання та його основні показники. Фактори впливу на економічного зростання.
79. Неокейнсіанські моделі економічного зростання та їх особливості. Природний та гарантований темп економічного зростання.
80. Неокласичні моделі економічного зростання та їх характеристика.

11 МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Навчальний процес з дисципліни «Макро- та мікроекономіка» повністю і в достатній кількості забезпечений необхідною навчально-методичною літературою. Зокрема, викладачами кафедри підготовлені і видані:

- 1 Макроекономіка: методичні вказівки до самостійного вивчення дисципліни студентами економічних спеціальностей / Л. С. Любохинець, А. В. Мейш, С. Й. Ядуха. – Хмельницький : ХНУ, 2020. – 87 с.
- 2 Мікроекономіка: методичні вказівки до вивчення дисципліни студентами економічних спеціальностей / С.В. Мороз, Л.Б. Бушовська. – Хмельницький : ХНУ, 2019. – 148 с.
- 3 Макро – та мікроекономіка. Методичні вказівки до самостійного вивчення дисципліни для студентів неекономічних спеціальностей / Л.С. Любохинець, Л.М. Бабиць, В.В. Нікулін. – Хмельницький : ХНУ, 2017.
- 4 Макро- та мікроекономіка: електронний курс у Модульному середовищі для навчання.. URL: <https://msn.khmnpu.edu.ua/course/view.php?id=4682>

12 МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Інформаційна та комп'ютерна підтримка: ПК, планшет, смартфон або інший мобільний пристрій, проєктор. Програмне забезпечення: програми Microsoft Office або аналогічні, доступ до мережі Інтернет, робота з презентаціями.

Вивчення навчальної дисципліни не потребує використання спеціального програмного прикладного забезпечення, крім загальноновживаних програм і операційних систем.

13 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Козакова О. М., Забарна Е. М. Макроекономіка: підручник. Стереотипне видання. Суми : Університетська книга, 2025. 428 с.
2. Макроекономіка і основи глобалізації : навчальний посібник / за ред. Н. Б. Решетняк, С. О. Климової. – Харків: Видавництво Іванченка І. С. 2024. – 336 с.
3. Макро- та мікроекономіка [Електронний ресурс] : навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня / М. С. Бріль, О. М. Кліменко, А. В. Литвиненко та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, доцента М. А. Мащенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. 214 с
4. Мікроекономіка та макроекономіка: основи: Навч. посіб. / Н.Т. Шадура-Никипорець, О.В. Мініна - Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2025. – 292с.
5. Мікроекономіка : підручник / За заг. ред. А.І. Ігнатюк. Київ : Видавництво Ліра-К, 2023. 420 с
6. Петрушенко Ю.М. Мікроекономіка: теорія та приклади розв'язання задач. К: Університетська книга, 2023. 320с.
7. Яacobчук В.П., Хоодаківський Є.І., Литвинчук І.Л. та ін. Інструменти мікро- і макроекономіки в публічному управлінні : навч. посіб. / В.П. Яacobчук, Є.І. Хоодаківський, І.Л. Литвинчук, Л.І.Симоненко , В.А. Довженко, О.В. Захаріна, С.В. Тищенко , О.В. Іванюк, І.В. Кравець , Н.С. Пугачова; за заг. ред. В.П. Яacobчук. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2021. – 406 с.

Додаткова література

8. Базилевич В.Д. Макроекономіка : Підручник / В.Д. Базилевич, К.С. Базилевич, Л.О. Баластрик. – К. : Знання, 2017. – 694 с.
9. Базилівська О.Я. Макроекономіка. Навчальний посібник. – К. : Центр навчальної літератури, 2013. – 442с
10. Гронтковська Г.Е., Косік А.Ф. Макроекономіка : Навч. посібник. – К. : Центр учбової літератури, 2017. – 672с.
11. Гронтковська Г.Е., Косік А.Ф. Мікроекономіка. Практикум: Навч. посіб. 3-тє видання, перероблене та доповнене.– К.: Центр учбової літератури, 2010. – 418 с.
12. Любохинець Л.С. (2023) Врегулювання трудових конфліктів засобами організації праці на підприємстві // *Український журнал прикладної економіки та техніки*. Т. 8. № 2. С. 68-74
13. Любохинець Л.С. Історія політичних та економічних вчень: навч. посібник / Л. С. Любохинець, В. М. Шавкун, Л. М. Бабич – К.: «Центр учбової літератури», 2021. – 294с
14. Любохинець Л., Бушовська Л., & Вінскевич О. (2025). Ресурсозабезпечення підприємств, його безпекові аспекти та особливості впровадження системи ERP. *Development Service Industry Management*, (1), 307–315. URL: [https://doi.org/10.31891/dsim-2025-9\(41\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2025-9(41))
15. Любохинець Л.С., Танасієнко Н.П. (2025) Тенденції реалізації соціальної політики в умовах війни. *Modern engineering and innovative technologies*, Issue №40. Part 4. p.107-115 URL: <https://doi.org/10.30890/2567-5273.2025-40-04-054>
16. Макроекономіка та макроекономічна політика : навч. посібник / за ред. А.Ф. Мельник. – К. : Знання, 2011. – 699с.

14 ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

- 1 Модульне середовище для навчання. URL: <https://msn.khmnu.edu.ua/>
- 2 Електронна бібліотека університету. URL: <http://lib.khmnu.edu.ua/>
- 3 Репозитарій ХНУ. URL: <http://elar.khmnu.edu.ua/>.
- 4 Державна фіскальна служба України URL: <http://www.sta.gov.ua/>
- 5 Державна митна служба України URL: <http://www.customs.gov.ua/>
- 6 Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку URL: <http://www.ssmc.gov.ua/>
- 7 Державний комітет статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
- 8 Міністерство фінансів України URL: <http://www.minfin.gov.ua/>
- 9 Рахункова палата України URL: <http://www.ac-rada.gov.ua/>

МАКРО- ТА МІКРОЕКОНОМІКА

Назва дисципліни

Тип дисципліни	Обов'язкова
Освітній рівень	Перший (бакалаврський)
Мова викладання	Українська
Семестр	Другий
Кількість встановлених кредитів ЄКТС	4.0
Форми навчання, для яких викладається дисципліна	Денна/заочна

Результати навчання Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, має: *знати та розуміти* економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем; *ідентифікувати* джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, *збирати та аналізувати* необхідну фінансово-економічну інформацію, *розраховувати* показники, що характеризують стан фінансових систем та національної економіки в цілому; *володіти* загальнонауковими та спеціальними методами дослідження економічних процесів; *вміти* абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів; *застосовувати* набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати на макро- та мікроекономічних рівнях; *демонструвати* базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні; *розуміти* вимоги до діяльності за фахом, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави; *оцінювати* ефективності використання інструментів економічної політики держави.

Зміст навчальної дисципліни: Предмет та методологія економічного аналізу на макро- та мікрорівнях. Ринковий попит та пропозиція: суть, еластичність та ринкова рівновага. Сукупний попит та сукупна пропозиція: суть, фактори, взаємодія. Теорія поведінки споживача. Теорія виробництва і витрат. Ринок досконалої конкуренції. Монопольний ринок. Фірми на ринку монополістичної конкуренції. Моделі олігополії. Макроекономічні показники в системі національних рахунків. Споживання, заощадження та інвестиції в макроекономічному аналізі. Сукупні видатки та рівноважний ВВП. Моделі макроекономічної рівноваги. Грошовий ринок та монетарна політика держави. Фіскальна політика в макроекономічному регулюванні. Макроекономічна нестабільність. Безробіття та інфляція. Довгострокове економічне зростання та економічний розвиток.

Пререквізити: ОЗП.01 Політична економія та громадянське суспільство; ОЗП.02 Вища та прикладна математика; ОЗП.03 Економічна інформатика

Постреквізити: ОФП.04 Банківська система; ОФП.08 Фінанси підприємств; ОФП.13 Бюджетна система та казначейське обслуговування бюджетів; ОФП.16 Фінансовий ринок; ОФП.17 Фондовий ринок.

Запланована навчальна діяльність Мінімальний обсяг навчальних занять в одному кредиті ЄКТС навчальної дисципліни для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за денною формою здобуття освіти становить 10 годин на 1 кредит ЄКТС.

Форми (методи) навчання: лекції (з використанням методів комп'ютерного моделювання, наочних методів (слайдів), пояснення, бесіди); практичні заняття (з використанням практикумів, рішення задач, ситуаційних вправ, дискусій), самостійна робота (індивідуальне завдання).

Форми оцінювання результатів навчання: усне опитування, презентація результатів виконання індивідуального завдання, письмове опитування (тестування).

Вид семестрового контролю: іспит

Навчальні ресурси:

1. Макро- та мікроекономіка [Електронний ресурс]: навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня / М. С. Бріль, О. М. Кліменко, А. В. Литвиненко та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, доцента М. А. Мащенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. 214 с

2. Мікроекономіка та макроекономіка: основи: Навч. посіб. / Н.Т. Шадура-Никипорець, О.В. Мініна - Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2025. – 292с.

3. Якобчук В.П., Ходаківський Є.І., Литвинчук І.Л. та ін. Інструменти мікро- і макроекономіки в публічному управлінні : навч. посіб. / В.П. Якобчук, Є.І. Ходаківський, І.Л. Литвинчук, Л.І.Симоненко, В.А. Довженко, О.В. Захаріна, С.В. Тищенко, О.В. Іванюк, І.В. Кравець, Н.С. Пугачова; за заг. ред. В.П. Якобчук. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2021. – 406 с.

4. Модульне середовище для навчання. URL: <https://msn.khmnmu.edu.ua/>

5. Електронна бібліотека університету. URL: <http://lib.khmnmu.edu.ua/>

6. Репозитарій ХНУ. URL: <http://elar.khmnmu.edu.ua/>

Викладачі: д-р екон наук, проф. Лариса ЛЮБОХИНЕЦЬ, канд. екон. наук. доц. Леся БУШОВСЬКА, канд екон. наук. доц. Алла МЕЙШ, канд. екон. наук. доц. Наталя ТАНАСІЄНКО, канд. екон. наук. доц. Сергій ЯДУХА